

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง หรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการคืนค่าปรับ

กรมพระธรรมนูญ ได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ กท ๐๒๐๒/๔๓๑ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ กองทัพบก (ศอว.ทบ.) ได้ทำสัญญาซื้อขายสิ่งอุปกรณ์เพื่อโครงการผลิตตัวกระสุนปืนใหญ่เบาวีถิโค้ง ขนาด ๑๐๕ มิลลิเมตร เพิ่มระยะกับบริษัท เกียต อินดัสตริย์ (GIATINDUSTRIES) ตามสัญญาเลขที่ (ศอว.ทบ.) ๔๑๒/๓๗ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๗ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๘,๘๐๐,๐๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส (หนึ่งร้อยห้าสิบแปดล้านแปดแสน ฟรังก์ฝรั่งเศส) โดยสิ่งของที่ซื้อขายตามสัญญา กำหนดให้เป็นผลิตภัณฑ์ของแท้ ของใหม่ และตามมาตรฐานของผู้ผลิตจากประเทศฝรั่งเศส บางส่วนและมาตรฐานของผู้ผลิตอื่นบางส่วน กำหนดส่งมอบสิ่งของภายในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ ที่ท่าเรือประเทศฝรั่งเศสผู้ขายส่งมอบสิ่งของต่าง ๆ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ เว้นแต่รายการชนวนหัว (FUZE) ซึ่งเป็นหนึ่งในรายการของชุดองค์ประกอบการผลิตกระสุนปืนใหญ่เบาวีถิโค้งผู้ขายส่งมอบสิ่งของเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๙ ล่าช้าไป ๑๒๒ วัน ผู้ขายแจ้งเหตุว่าสาเหตุที่ส่งมอบสิ่งของล่าช้า เนื่องจากมีเหตุการณ์นัดหยุดงานทั่วประเทศฝรั่งเศสระหว่างวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ เป็นเวลา ๓๑ วันทำให้ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบสิ่งของได้ตามกำหนด และสำหรับรายการชนวนหัว (FUZE) ที่ส่งมอบล่าช้าไปรวม ๑๒๒ วัน นั้น เนื่องจากผู้ขายไม่มีเรือไปรับสินค้าที่บริษัทบรัสเซล เอส.เอ. ซึ่งเป็นผู้ผลิตชนวนหัว (FUZE) ในประเทศสเปน มายังท่าเรือที่ประเทศฝรั่งเศสได้ เพราะไม่มีกรรมกรทำงานที่ทำเรือในประเทศฝรั่งเศส และในระหว่างมีการนัดหยุดงานดังกล่าว ใบอนุญาตส่งออกชนวนหัว (FUZE) หดอายุเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๘ บริษัท บรัสเซล เอส.เอ. ต้องเสียเวลาในการขอใบอนุญาตใหม่จากรัฐบาลประเทศสเปน ทำให้เสียเวลาไปทั้งสิ้นรวมเป็นเวลา ๑๒๒ วัน

ทั้งนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาให้ความเห็นในปัญหาดังกล่าว ดังนี้

๑. ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ กองทัพบก (ศอว.ทบ.) พิจารณาแล้วเห็นว่า การขอคืนค่าปรับของผู้ขาย การนัดหยุดงาน มีหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ซึ่งผ่านการรับรองจากสถานเอกอัครราชทูตไทยและกระทรวงการต่างประเทศแล้ว จึงรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า มีการนัดหยุดงานทั่วไปในประเทศฝรั่งเศส ระหว่างวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ และผลการนัดหยุดงานในประเทศฝรั่งเศส ทำให้บริษัทบรัสเซล เอส.เอ. ประเทศสเปน ซึ่งเป็นผู้จำหน่ายชนวนหัว (FUZE) ในรายการของชุดองค์ประกอบการผลิตตามสัญญา ไม่สามารถส่งมอบให้กับผู้ขายได้ตามกำหนด จนใบอนุญาตส่งออกเพื่อส่งสินค้าจากประเทศสเปนไปยังประเทศ

ฝรั่งเศสหมดอายุลง ต้องดำเนินการขอใบอนุญาตส่งออกใหม่จนได้รับใบอนุญาตฉบับใหม่จากรัฐบาลประเทศสเปน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๙ ผู้ขายจึงสามารถไปปรับสินค้าและส่งมอบขนวนหัว (FUZE) ให้กับผู้ซื้อได้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๙ จากหลักฐานเอกสารที่ผู้ขายแสดงต่อผู้ซื้อ ผู้ซื้อไม่มีหลักฐานอื่นใดนำมาพิสูจน์เพื่อเป็นข้อหักล้างแก่ผู้ขายได้ ทั้งผู้ขายได้แจ้งให้ผู้ซื้อทราบภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา กรณีดังกล่าวผู้ขายมิได้มีส่วนได้เสียในการกระทำด้วย จึงถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘ และสัญญาข้อ ๑๑.๕ ประกอบกับคณะกรรมการตรวจรับพัสดุได้พิจารณาแล้วและมีความเห็นว่า พฤติการณ์เหตุสุดวิสัยดังกล่าวอยู่ในวิสัยและสถานะสามารถต่ออายุสัญญาให้แก่ผู้ขายได้ ดังนั้น จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต่ออายุสัญญาโดยงดค่าปรับรายนี้ให้ได้ตามระยะเวลาที่เสียไปจริงเป็นจำนวน ๑๒๒ วัน ทั้งนี้ศูนย์อำนาจการสร้างอาวุธ กองทัพบก ได้หักค่าปรับในอัตราวันละร้อยละ ๐.๒ ของราคาคงค่าประกอบทั้งหมด คือ ราคาชุดละ ๕,๑๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส ไว้เป็นเงิน ๒๔,๘๘๘,๐๐๐ ฟรังก์ฝรั่งเศส

๒. กองทัพบก (กรมสารบรรณทหารบก) พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีการนัดหยุดงานเป็นเหตุสุดวิสัย แต่กรณีผู้ขายของลดหรือลดค่าปรับ เนื่องจากสาเหตุใบอนุญาตส่งออกของรัฐบาลสเปนหมดอายุลงไม่เกี่ยวกับเหตุนัดหยุดงาน ซึ่งเป็นประธานในเหตุการณ์สาระสำคัญความล่าช้าต่าง ๆ ของบริษัท บรัสเซล เอส.เอ ประเทศสเปน จึงไม่สามารถนำมากล่าวอ้างได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย จึงเห็นสมควรลดค่าปรับในการส่งมอบสิ่งของให้กับผู้ขายได้จำนวน ๓๑ วัน ส่วนที่เหลือให้ปรับ ทั้งนี้ กองทัพบก(กรมสารบรรณทหารบก) ได้นำหลักเกณฑ์ตามหนังสือ กรมอัยการ ที่ มท ๑๐๐๒/๘๑๐๗ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๒๒ เรื่องหารือการพิจารณาการต่ออายุสัญญาซื้อขายที่ ๕๓/๒๑ ซึ่งมีข้อเท็จจริงเป็นเรื่องการซื้อขายหลอดเครื่องส่งวิทยุและทรานซิสเตอร์ อ้างอิงเป็นหลักเกณฑ์การประกอบการพิจารณา

๓. กองบัญชาการทหารสูงสุด(กรมสารบรรณทหาร) พิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อกองทัพบกยืนยันว่า สัญญานี้เป็นสัญญาระหว่างกองทัพบกกับผู้ขายเท่านั้น การที่ผู้ขายส่งสิ่งของจากผู้อื่นแล้วเกิดความล่าช้าอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยเพื่อขอลดค่าปรับไม่ได้ จึงเห็นควรลดค่าปรับ จำนวน ๓๑ วัน แต่การปรับต้องดำเนินการปรับผู้ขายตามสัญญา ข้อ ๑๑ที่กำหนดให้ปรับในอัตราวันละร้อยละ ๐.๒ ของราคาส่งของที่ยังไม่ได้รับมอบ คือ ขนวนหัว (FUZE) เท่านั้น มิใช่ในอัตราวันละร้อยละ ๐.๒ ของราคาส่งของทั้งหมด ซึ่งจะมีค่าปรับกรณีส่งมอบสิ่งของล่าช้าเป็นเงิน ๑,๐๙๘,๐๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส เท่านั้น

๔. กรมพระธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า จากหลักฐานที่ปรากฏมีข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ขนวนหัว (FUZE) กระสุนปืนใหญ่ขนาด ๑๐๕ มิลลิเมตร ตามคุณลักษณะสิ่งอุปกรณ์ที่กำหนดไว้ในสัญญาเป็นยุทธโศปกรณ์ที่มีใช้สินค้าที่มีผลิตและจำหน่ายทั่วไปในท้องตลาด ผู้ขายต้องสั่งซื้อจากบริษัท บรัสเซล เอส.เอ. ซึ่งเป็นผู้ผลิตจากประเทศสเปนรวมทั้งการซื้อขายต้องได้รับใบอนุญาตให้ส่งออกจากรัฐบาลประเทศสเปนก่อน สัญญาจึงไม่เปิดช่องให้ผู้ขายจัดซื้อสิ่งของจากแหล่งอื่นได้ เนื่องจากจะต้องมีหนังสือรับรองการใช้ยุทธโศปกรณ์ (END USER CERTIFICATE) ประกอบการส่งผลิตตั้งแต่เนิ่น ๆ

การส่งออกขนวนหัว (FUZE) ซึ่งเป็นยุทธโศปกรณ์ต้องได้รับใบอนุญาตจาก

รัฐบาลสเปน และหลักฐานของบริษัท บรัสเซล เอส.เอ. ซึ่งเป็นผู้ผลิตขนวนหัว (FUZE) ในประเทศสเปนว่า ผู้ชายได้สั่งซื้อขนวนหัว (FUZE) กระสุนปืนใหญ่ดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๗ โดยมีข้อกำหนดว่า บริษัท บรัสเซล เอส.เอ. ประเทศสเปน ผู้ผลิตจะส่งมอบขนวนหัว (FUZE) ในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ที่ท่าเรือประเทศสเปน โดยมีเงื่อนไขกำหนดว่าผู้ชายจะเป็นผู้นำเรือไปปรับขนวนหัว (FUZE) ที่ท่าเรือประเทศสเปน

การที่ผู้ชายไม่สามารถปรับขนวนหัว (FUZE) เนื่องจากกรรมกรนัดหยุดงานทั่วประเทศฝรั่งเศสและที่ท่าเรือในระหว่างวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ ทำให้ผู้ชายได้รับผลกระทบในด้านขนส่งและบริการ ถึงขนาดทำให้ที่ทำการของรัฐบาลในประเทศฝรั่งเศสเป็นอัมพาต ผู้ชายจึงไม่สามารถนำเรือไปขนส่งสิ่งของได้ ย่อมถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยและมีผลสัมพันธ์ต่อเนื่องถึงกรณีใบอนุญาตส่งออกเดิมหมดอายุลงและต้องเสียเวลาในการขออนุญาตใหม่จากรัฐบาลประเทศสเปน

อนึ่ง ในการขนส่งยุทธโปกรณ์ทางทหาร เช่น ขนวนหัว ดินระเบิด การขนส่งทางเรือมีข้อเท็จจริงว่า การขนส่งยุทธโปกรณ์ดังกล่าวจำเป็นต้องมีการส่งจองเที่ยวเรือล่วงหน้าหลายสัปดาห์ เพราะจัดเป็น "สินค้าอันตราย" ต้องมีการจัดระวางบรรทุกและเที่ยวเรือที่จะขนส่งให้เหมาะสมล่วงหน้าหลายสัปดาห์ การจะให้ผู้ชายเปลี่ยนเที่ยวเรือขนส่ง หรือเปลี่ยนเป็นการขนส่งโดยวิธีอื่น เช่น ทางเครื่องบินอย่างกะทันหันไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากมีการกำหนดเงื่อนไขการขนส่งไว้เฉพาะทางเรือในการขนส่งออกนอกประเทศสเปน

ดังนั้น กรมพระธรรมนูญเห็นว่า การที่ผู้ชายไม่สามารถส่งสิ่งของได้ทันตามกำหนด เนื่องจากเหตุดังกล่าวแล้ว โดยผู้ชายได้มีการส่งสิ่งของจากบริษัท บรัสเซล เอส.เอ. ประเทศสเปน ตั้งแต่นั้น ๆ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๗ ก่อนครบกำหนดส่งมอบประมาณ ๑ ปีเศษ และมีการกำหนดส่งมอบสิ่งของที่แน่นอนในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ที่ท่าเรือประเทศสเปน โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ชายจะต้องนำเรือไปขนส่งสิ่งของ ซึ่งเป็นเวลาก่อนครบกำหนดส่งมอบสิ่งของในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ เป็นเวลานานประมาณ ๒ สัปดาห์ ย่อมถือได้ว่าผู้ชายได้จัดการระมัดระวังป้องกันในการส่งมอบสิ่งของไว้ล่วงหน้าแต่เนิ่น ๆ ตามสมควรในการส่งมอบสิ่งของนั้นแล้ว เนื่องจากประเทศสเปนและประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกัน การเดินเรือไปรับสิ่งของใช้เวลาไม่นานและผู้ชายไม่อาจดำเนินการให้มีการขนส่งโดยวิธีอื่นได้ ผู้ชายจึงไม่ควรถูกต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐๕ ตามความเห็นของศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ กองทัพบก และสำหรับอัตราค่าปรับในการส่งมอบสิ่งของล่าช้าต้องปรับในอัตราร้อยละ ๐.๒ ของราคาส่งมอบล่าช้าเท่านั้น มิใช่คิดจากอัตราร้อยละ ๐.๒ ของราคาส่งมอบทั้งหมด แต่โดยเหตุที่ส่งมอบสิ่งของล่าช้ามีเหตุอันควรลดค่าปรับทั้งหมดตามที่กองทัพบกหักค่าปรับไว้แล้ว จึงเห็นควรลดค่าปรับ โดยคืนค่าปรับดังกล่าวทั้งหมดให้กับผู้ชายต่อไป

๕. สัญญาซื้อขายดังกล่าวเป็นการซื้อขายโดยวิธีพิเศษ ซึ่งรัฐมนตรีนว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้อนุมัติสั่งซื้อ ดังนั้น การพิจารณาอนุมัติให้งดหรือลดค่าปรับตามสัญญาให้กับผู้ชายหรือไม่ จึงอยู่ในดุลพินิจของปลัดกระทรวงกลาโหมในฐานะหัวหน้าส่วนราชการ ตาม

ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการจ้างและซื้อสำหรับงานวิจัย-พัฒนาอาวุธและการผลิตอาวุธ โดยวิธีการพิเศษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งปลัดกระทรวงกลาโหมพิจารณาแล้ว เห็น พ้องตามที่กรมพระธรรมนูญเสนอความเห็น จึงได้อนุมัติให้คงค่าปรับตามสัญญาซื้อขายเลขที่ (ศอว.ทบ.) ๔๑๒/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๗ ให้กับผู้ขาย จำนวน ๑๒๒ วัน และ กระทรวงการคลังมีหนังสือ ที่ กค ๐๕๒๖.๕/๒๕๗๒ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ แจ้ง กระทรวงกลาโหมเพื่อให้ดำเนินการเบิกถอนคืนค่าปรับให้กับผู้ขายด้วยแล้ว

๖. เนื่องจากการงดหรือลดค่าปรับให้กับผู้ขายดังกล่าว กองทัพบกได้หักเงิน ค่าปรับและนำเงินส่งให้แก่กระทรวงการคลังเพื่อนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ตั้งแต่วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๐ จึงต้องขอรับเงินคืนจากสำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง แต่เนื่องจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (นายชวน หลีกภัย) ได้สั่งการให้ส่งเรื่องดังกล่าวหารือไปยัง สำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อให้ความเห็นก่อนลงนามในหนังสือถึงสำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง

๗. สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือตอบข้อหารือ ดังนี้

๗.๑ กรณีการงดค่าปรับต้องมีข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การที่ผู้ขายอ้างว่ามีการ นัดหยุดงานของกรรมการในประเทศฝรั่งเศสหาได้เป็นเหตุสุดวิสัยให้บริษัท บรัสเซล เอส.เอ ซึ่งเป็นผู้ผลิตขบวนหัว (FUZE) ในประเทศสเปนไม่สามารถจัดการส่งขบวนหัว (FUZE) ลงเรือ ขนส่งที่ประเทศสเปน เพื่อส่งสิ่งของไปประเทศฝรั่งเศสได้ ทั้งเป็นหน้าที่ของผู้ขายที่ต้อง ประสานงานล่วงหน้าในการจัดหาขบวนหัว (FUZE) มาส่งที่ท่าเรือให้ทันกำหนดสัญญาแต่เนิ่น ๆ หากไม่มีเรือจากประเทศฝรั่งเศสไปรับของก็ต้องจัดการโดยวิธีอื่นแทนดังนั้น กรณีความล่าช้า ดังกล่าวจึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะเป็นข้ออ้างในการงดหรือลดค่าปรับ ตามสัญญาข้อ ๑๑.๕ ได้

๗.๒ สำหรับการคิดค่าปรับตามสัญญาฉบับนี้เมื่อได้กำหนดให้ปรับในกรณีที่ สิ่งของที่ซื้อขายประกอบกันเป็นชุด อันจะทำให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิคิดค่าปรับจากฐานราคาส่งของเดิมทั้ง ชุดได้ หากแต่เป็นการปรับจากฐานราคาของสิ่งของที่ยังไม่ได้รับมอบเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณา ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ได้แจ้งว่า ขบวนหัว (FUZE) ที่ส่งมาล่าช้าดังกล่าวเป็นส่วนประกอบของ ขั้นตอนสุดท้ายของขั้นตอนการผลิตกระสุนปืนใหญ่เบาว์ลิคัง การส่งมอบล่าช้าเพราะขบวนหัว (FUZE) ไม่ได้ทำความเสียหายและไม่กระทบต่อกระบวนการผลิตอื่นใด ผู้ซื้อจึงมีสิทธิหักค่าปรับ ตามสัญญาในอัตราวันละร้อยละ ๐.๒ ของราคาของขบวนหัว (FUZE) เท่านั้น มิใช่คิดจากราคา ของชุดองค์ประกอบการผลิตกระสุนปืนใหญ่เบาว์ลิคัง โดยราคาของขบวนหัว (FUZE) ขึ้นเสนอ โครงการ ผู้ขายได้เสนอราคาของขบวนหัว (FUZE) ในราคาชุดละ ๒๒๕ ฟรังก์ ฝรั่งเศส ดังนั้น ค่าปรับของการส่งมอบขบวนหัว (FUZE) ล่าช้า ๑๒๒ วัน จึงมีจำนวน ๑,๐๙๘,๐๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส

๘. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า

๘.๑ กำหนดระยะเวลา ๓๑ วัน ที่บริษัทฯ ผู้ขายไม่อาจนำเรือไปรับขบวนหัว (FUZE) ที่ท่าเรือประเทศสเปนได้ เพราะเหตุกรรมกรหยุดงานทั่วไปในประเทศฝรั่งเศส น่าจะ

เป็นเหตุสุดวิสัยตามสัญญาข้อ ๑๑.๕ ถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่สามารถขอต่ออายุสัญญาหรือลดค่าปรับได้

๘.๒ ส่วนกำหนดระยะเวลาอื่นอีก ๙๑ วัน เห็นได้ว่า การซื้อขายรายนี้เป็น การซื้อขายโดยตรงจากประเทศฝรั่งเศส ไม่มีข้อความใดในสัญญาที่แสดงว่าบริษัทฯ ผู้ขายจะต้องไปซื้อต่อจากบริษัท บรัสเซล เอส เอ ประเทศสเปน ข้อขัดข้องอันเกิดจากบุคคลภายนอกคู่สัญญาย่อมไม่อาจยกขึ้นอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยได้ กรณีเช่นว่านี้มีใช้เหตุสุดวิสัย จะนำมาอ้างเป็นเหตุคืนค่าปรับไม่ได้

การพิจารณาให้ความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จึงขัดแย้งกับสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งปลัดกระทรวงกลาโหมได้อนุมัติให้ลดค่าปรับให้กับผู้ขายเป็นเวลา ๑๒๒ วัน และกระทรวงการคลังได้อนุมัติให้คืนค่าปรับจำนวน ๒๔,๘๘๘,๐๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส ให้กับผู้ขายด้วยแล้ว จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการคืนค่าปรับให้กับผู้ขายว่าจะดำเนินการคืนค่าปรับให้กับบริษัท เกียต อินดัสตริย์อย่างไร ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อยุติและเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้ต่อไป กระทรวงกลาโหมจึงขอหารือในกรณีนี้ว่า

๑. ความเห็นในการพิจารณาลดหรือลดค่าปรับเรื่องนี้ของหน่วยงานใดควรถือได้ว่าถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของมาตรา ๘ และมาตรา ๒๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯ

๒. การดำเนินการคืนค่าปรับให้กับผู้ขายในเรื่องนี้สมควรดำเนินการคืนค่าปรับตามความเห็นของหน่วยงานใด จำนวนเงินที่ต้องคืนให้กับผู้ขายเป็นเงินเท่าใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยได้ฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (กรมพระธรรมนูญ) ผู้แทนกองทัพบก (ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ และกรมสารบรรณทหารบก) ผู้แทนกองบัญชาการทหารสูงสุด (กรมสารบรรณทหาร) และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดแล้วมีความเห็นดังต่อไปนี้

๑. สำหรับข้อหารือประการแรกที่ว่า ความเห็นในการงดหรือลดค่าปรับของหน่วยงานใดควรถือได้ว่า ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของมาตรา ๘ และมาตรา ๒๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯ นั้น เห็นว่ามีประเด็นที่จะต้องแยกพิจารณาเป็น ๒ ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การนัดหยุดงานของกรรมกรที่ทำเรือประเทศฝรั่งเศสในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๓๑ วัน เป็นเหตุให้บริษัท เกียต อินดัสตริย์ ประเทศฝรั่งเศส ไม่สามารถส่งมอบขนวนหัวให้แก่กองทัพบกได้ภายในกำหนดเวลาส่งมอบตามสัญญา จะถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯ อันจะเป็นเหตุที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๒๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เห็นว่า โดยหลักของการชำระหนี้ที่มี

กำหนดระยะเวลา หากลูกหนี้ไม่ได้ชำระหนี้ภายในเวลาระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาถือว่า ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด^๑ และลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ นั้น แต่ถ้การไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลานั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุสุดวิสัยตามมาตรา ๘^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามข้อ ๑๑.๕^๓ แห่งสัญญาซื้อขายฯ อันเป็นเหตุที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๒๐๕^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่ ลูกหนี้สามารถกล่าวอ้างเหตุใดเหตุหนึ่งดังกล่าวข้างต้นเพื่อขอต่ออายุสัญญา หรือลดค่าปรับได้ ในประเด็นนี้พฤติการณ์ที่กล่าวอ้างได้แก่ การนัดหยุดงาน ซึ่งหากเกิดขึ้นโดยเป็นผลโดยตรงทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลาในสัญญาย่อมถือว่าเป็นกรณี เหตุสุดวิสัยตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับสัญญาซื้อขายฯ (สัญญาเลขที่ (ศอว.ทบ.) ๔๑๒/๓๗ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๗) ข้อ ๑๑.๕ ได้กำหนดถึงกรณี ที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ หากความล่าช้าในการส่งมอบนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย ซึ่งหมายความว่า รวมถึงการนัดหยุดงานด้วย ซึ่งเหตุดังกล่าวนี้ผู้ขายมิได้มีส่วนในการกระทำนั้น ๆ และทั้งกรณีนี้ไม่มีข้อเท็จจริงที่แสดงได้ว่าผู้ขายมิได้ระมัดระวังเพื่อป้องกันเหตุดังกล่าว ดังนั้น เมื่อบริษัท เกียต

๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๒๐๕ ๑ล๑

๑ล๑

ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทินและลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า ก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อาจคำนวณนับได้โดยปฏิทินนับแต่วันที่ได้ออกกล่าว

๒ มาตรา ๘ คำว่า "เหตุสุดวิสัย" หมายความว่า เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวัง ตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

๓ ข้อ ๑๑ การปรับและการบอกเลิกสัญญา

๑ล๑

๑ล๑

๑๑.๕ ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ หากความล่าช้าในการส่งมอบนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย ซึ่งหมายความว่า รวมถึง การนัดหยุดงาน การก่อวินาศกรรม สงคราม สงครามกลางเมืองและการกระทำใด ๆ ของรัฐบาล ซึ่งเป็นเหตุให้การดำเนินงานของผู้ขายต้องล่าช้าไป ซึ่งเหตุดังกล่าวนี้ผู้ขายมิได้มีส่วนในการกระทำนั้น ๆ ด้วย และผู้ขายได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้ เพื่อป้องกันเหตุดังกล่าวแล้ว ในกรณีเช่นนั้นผู้ขายต้องแจ้งเหตุสุดวิสัยหรือพฤติการณ์ดังกล่าวให้ผู้ซื้อทราบ ภายใน ๑๕ (สิบห้า) วัน นับแต่วันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง พร้อมกับมีคำขอขยายกำหนดเวลาการส่งมอบโดยทางโทรพิมพ์หรือโทรสาร และผู้ขายต้องมีหนังสือขยาย กำหนดเวลาส่งมอบเป็นทางการ โดยมีคำรับรองจากโนตารีพับลิกหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลผู้มีอำนาจรับรอง และสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีสประเทศฝรั่งเศส แนบมาโดยเร็วที่สุด พร้อมด้วยเหตุผลและเอกสารหลักฐานสนับสนุนว่ามีความล่าช้าเพราะเหตุสุดวิสัยเช่นนั้นเกิดขึ้นจริง หากมิได้แจ้งในเวลาที่กำหนด ผู้ขายจะยกมาอ้างเพื่อขอต่ออายุสัญญาในภายหลังมิได้ เว้นแต่กรณีมีหลักฐานชัดเจน หรือผู้ซื้อทราบที่อยู่แล้วแต่ต้น อำนาจในการพิจารณาขยายกำหนดเวลาอยู่ในดุลพินิจของผู้ซื้อ

๑ล๑

๑ล๑

๔ มาตรา ๒๐๕ ตราบใดการชำระหนี้กันนั้นยังมิได้กระทำลงเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่ง ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบนั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่

อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายไม่อาจไปปรับขนวนหัว (FUZE) ที่ทำเรือประเทศสเปนได้ เพราะเหตุการณ์ในประเทศฝรั่งเศสนัดหยุดงานซึ่งมีผลโดยตรงทำให้ผู้ขายได้รับผลกระทบในด้านการขนส่งและบริการ เพราะการนัดหยุดงานดังกล่าวทำให้ที่ทำการของรัฐบาลในประเทศฝรั่งเศสต้องปิดทำการ ผู้ขายจึงไม่สามารถนำเรือไปขนส่งสิ่งของได้ ประกอบกับในการขนส่งยุทธโปกรณ์ทางทหาร เช่น ขนวนหัว นั้น การขนส่งทางเรือจำเป็นจะต้องมีการส่งจองเที่ยวเรือที่จะขนส่งล่วงหน้าหลายสัปดาห์ เพราะจัดเป็น "สินค้าอันตราย" ซึ่งต้องมีการจัดระวางบรรทุกและเที่ยวเรือที่จะขนส่งให้เหมาะสม ฉะนั้น การจะให้ผู้ขายเปลี่ยนเที่ยวเรือขนส่ง หรือเปลี่ยนเป็นการขนส่งโดยวิธีอื่นไม่ว่าจะเป็นทางบกหรือทางอากาศอย่างกะทันหันไม่อาจกระทำได้ ประกอบกับการกำหนดเงื่อนไขการขนส่งไว้เฉพาะทางเรือในการขนส่งออกนอกประเทศสเปน กรณีนี้ จึงถือได้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ขายมิได้มีส่วนในการกระทำนั้น ๆ ด้วย อีกทั้งผู้ขายไม่อาจจัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้ เพื่อป้องกันเหตุดังกล่าวแล้ว และเมื่อพิจารณาจากการดำเนินการของผู้ขายที่ได้แจ้งเป็นหนังสือลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ ผ่านการรับรองของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปารีสโดยมีหลักฐานเอกสารเป็นหนังสือรับรองของหอการค้าและอุตสาหกรรม (VERSAILLES-VAL D'OISE-YVELINES) ประเทศฝรั่งเศส ผ่านการรับรองจากสำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ของประเทศไทย ย่อมถือได้ว่าบริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายได้แจ้งพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นภายใน ๑๕ วัน อันเป็นการปฏิบัติตามเงื่อนไข ข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯ แล้ว กรณีการนัดหยุดงานตามข้อเท็จจริงนี้จึงถือเป็นเหตุสุดวิสัยที่บริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายสามารถนำมากล่าวอ้างได้ว่าเป็นพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบตามข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯ อันเป็นเหตุที่บริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายสามารถขอต่ออายุสัญญาหรือลดค่าปรับได้ ตามนัยมาตรา ๒๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา ในประเด็นที่หนึ่งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะที่ ๑๑) เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่เห็นว่าผู้ขายสามารถขอต่ออายุสัญญาหรือลดค่าปรับเป็นจำนวน ๓๑ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๘ ได้

ประเด็นที่สอง การที่บริษัท บรัสเซล เอส.เอ ซึ่งเป็นผู้ผลิตขนวนหัว (FUZE) ในประเทศสเปน ต้องเสียเวลาในการขอต่อใบอนุญาตส่งออกขนวนหัวซึ่งหมดอายุลงจากรัฐบาลสเปน มีระยะเวลา ๙๑ วัน ทำให้ไม่สามารถส่งมอบขนวนหัวให้แก่บริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ภายในกำหนดจะถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯอันจะเป็นเหตุที่บริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๒๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะที่ ๑๑) เห็นว่า การที่บริษัท บรัสเซลเอส.เอ ซึ่งเป็นผู้ผลิตขนวนหัว (FUZE) ในประเทศสเปน ต้องเสียเวลาในการขอต่อใบอนุญาตส่งออกขนวนหัวซึ่งหมดอายุลงจากรัฐบาลสเปน ทำให้ไม่สามารถส่งมอบขนวนหัวให้แก่บริษัท เกียต อินดัสตรี

ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายภายในกำหนด นั้น จะเห็นได้ว่าเหตุล่าช้าดังกล่าว มิใช่เหตุอันเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับการนัดหยุดงานในประเทศฝรั่งเศส จึงมิใช่เป็นกรณีเหตุสุดวิสัยตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯ (สัญญาเลขที่ (ศอว.ทบ.)๔๑๒/๓๗ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๗) นอกจากนั้น สัญญาดังกล่าวมิได้มีข้อความใดที่ระบุถึงการให้บริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายสั่งซื้อขนวนหัวจากบริษัท บรัสเซล เอส.เอ. หรือจากบริษัทใดมาส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อ ฉะนั้น การที่บริษัท บรัสเซลเอส.เอ. ประเทศสเปน มีเหตุขัดข้องไม่สามารถส่งมอบขนวนหัวให้ทันตามกำหนดเวลาเพราะเหตุที่ใบอนุญาตส่งออกขนวนหัวหมดอายุลง และต้องใช้เวลาในการขอต่อใบอนุญาตดังกล่าว นั้น เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ขาย กับบริษัท บรัสเซล เอส.เอ. ประเทศสเปน ดังนั้น ความล่าช้าในการชำระหนี้ของผู้ขายที่เกิดขึ้นจากบริษัท บรัสเซล เอส.เอ. ประเทศสเปนจึงไม่อาจนำมากล่าวอ้างได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามข้อ ๑๑.๕ แห่งสัญญาซื้อขายฯ เพื่อขอต่ออายุสัญญา หรืองดหรือลดค่าปรับได้

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา ในประเด็นที่สองนี้ คณะกรรมการทฤษฎี (คณะที่ ๑๑) เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งเห็นว่าบริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายไม่มีสิทธิของงดหรือลดค่าปรับเป็นจำนวน ๙๑ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ จนถึงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๙ ได้

๒. สำหรับข้อหาหรือประการที่สองที่ว่า การคิดค่าปรับกรณีที่บริษัท เกียตอินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายส่งมอบขนวนหัว (FUZE) ล่าช้ากว่ากำหนดตามสัญญาจะคิดค่าปรับอย่างไร นั้น คณะกรรมการทฤษฎี (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการคิดค่าปรับของผู้ขายจำนวน ๙๑ วัน ตามประเด็นที่สองของข้อหาหรือประการแรก ซึ่งผู้ขายส่งมอบขนวนหัวล่าช้ากว่าตามที่กำหนดไว้ในสัญญาต้องคิดค่าปรับตามข้อ ๑๑.๑^๔ แห่งสัญญาซื้อขายฯ ที่กำหนดให้คิดเป็นรายวันในอัตราร้อยละ ๐.๒ ของราคาส่งของที่ยังไม่ได้รับมอบ^๖ นับจากวันครบกำหนดตามสัญญา

^๔ ข้อ ๑๑ การปรับและการบอกเลิกสัญญา

๑๑.๑ ถ้าผู้ขายส่งมอบสิ่งของตามสัญญาข้อ ๑ ให้กับผู้ซื้อล่าช้ากว่าที่กำหนดในข้อ ๕ แห่งสัญญานี้ และถ้าผู้ซื้อยังมิได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ผู้ขายยอมให้ผู้ซื้อปรับเป็นรายวันในอัตราร้อยละ ๐.๒ (ศูนย์จุดสอง) ของราคาส่งของที่ยังไม่ได้รับมอบ นับจากวันถัดจากวันครบกำหนดตามสัญญา จนถึงวันที่ผู้ขายได้นำสิ่งของมาส่งให้แก่ผู้ซื้อจนถูกต้องครบถ้วนตามสัญญา ในระหว่างที่มีการปรับนั้น ถ้าผู้ซื้อเห็นว่าผู้ขายไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ ผู้ซื้อจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาทั้งหมดหรือบางส่วน ตามแต่ผู้ซื้อจะเห็นสมควร และรีบหลักประกันหรือเรียกร้องจากธนาคารผู้ออกหนังสือค้ำประกัน ตามสัญญาข้อ ๔ กับเรียกร้องให้ชดเชยราคาที่เพิ่มขึ้น ตามที่กำหนดไว้ในสัญญาข้อ ๑๑.๒ นอกเหนือจากการปรับ จนถึงวันบอกเลิกสัญญาด้วยก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๖ การคิดค่าปรับตามสัญญาข้อ ๑๑.๑ ผู้ซื้อไม่มีสิทธิหักค่าปรับตามสัญญาในอัตราร้อยละ ๐.๒ ของราคาส่งของที่ยังไม่ได้รับมอบ ดังนี้

(๑) หากคิดจากราคาของชุดองค์ประกอบการผลิตกระสุนปืนใหญ่เบาวิถีโค้งที่กำหนดไว้ในราคาชุดละ ๕,๑๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส ค่าปรับของการส่งมอบชุดองค์ประกอบการผลิต ๑ ลำช้า ๙๑ วัน จำนวน ๒๐,๐๐๐ ชุด จึงคิดค่าปรับได้เป็นเงิน ๑๘,๕๖๔,๐๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส

จนถึงวันที่ผู้ขายได้นำสิ่งของมาส่งให้แก่ผู้ซื้อจนถูกต้องครบถ้วนในสัญญานั้น ฉะนั้น เมื่อชุดองค์ประกอบการผลิตกระสุนปืนใหญ่เบาวีลีโค้งขนาด ๑๐๕ มิลลิเมตร เพิ่มระยะ แบบ OELP G ๑ จำนวน ๒๐,๐๐๐ ชุดและรายการชนวนหัวที่ส่งมอบล่าช้า นั้น เป็นสินค้ารายการที่ ๖ ในรายการชุดองค์ประกอบสินค้า ๑๓ รายการ ซึ่งบริษัท เกียต อินดัสตรี ประเทศฝรั่งเศส ผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าให้แก่กองทัพบก (ศอว.ทบ.) ผู้ซื้อในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ แล้ว จำนวน ๑๒ รายการ โดยรายการชนวนหัวที่ส่งมอบล่าช้าเป็นส่วนประกอบของขั้นตอนสุดท้ายของขั้นตอนการผลิตกระสุนปืนใหญ่เบาวีลีโค้งฯ และการส่งมอบล่าช้าเฉพาะชนวนหัว (FUZE) ไม่ได้ทำความเสียหายและไม่กระทบต่อกระบวนการผลิตอื่น เมื่อผู้ขายส่งมอบสิ่งของครบถ้วนถูกต้องให้แก่ผู้ซื้อล่าช้าเกินกว่ากำหนดตามสัญญาไป จำนวน ๙๑ วัน ดังนั้น การคิดค่าปรับจึงต้องคิดจากอัตราวันละร้อยละ ๐.๒ ของราคาชนวนหัว (FUZE) ที่ยังไม่ได้รับมอบเท่านั้น ทั้งนี้ ตามนัยข้อ ๑๑.๑ แห่งสัญญาซื้อขายฯ โดยปลัดกระทรวงกลาโหมสมควรยกเลิกการอนุมัติเดิมให้งดค่าปรับให้กับผู้ขายเป็นเวลา ๑๒๒ วัน และดำเนินการอนุมัติให้งดค่าปรับให้กับผู้ขายตามแนวทางที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้ให้ความเห็น

(ลงชื่อ) ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์
(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤศจิกายน ๒๕๔๔

(๒) หากคิดจากราคาเฉพาะราคาของชนวนหัว(FUZE) ซึ่งในชั้นเสนอโครงการผู้ขายได้เสนอราคาของชนวนหัว (FUZE) ในราคาชุดละ ๒๒๕ ฟรังก์ ฝรั่งเศส ค่าปรับของการส่งมอบชนวนหัว (FUZE) ล่าช้า ๙๑ วัน จำนวน ๒๐,๐๐๐ ชุด จึงคิดค่าปรับได้เป็นเงิน ๘๑๙,๐๐๐ ฟรังก์ ฝรั่งเศส